

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 9 maja 2023 r.

Pozycja 156

POSTANOWIENIE z dnia 9 marca 2018 r. Sygn. akt Ts 137/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej [...] Sp. z o.o. z siedzibą w T. w sprawie zgodności:

- 1) art. 123 § 2 i art. 117 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) w związku z art. 66 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.) z art. 45 ust. 1 oraz art. 79 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) art. 66 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.) w związku z art. 123 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 45 ust. 1 oraz art. 188 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) art. 398²³ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) w związku z art. 66 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.) z art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

1) odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej w zakresie badania zgodności art. 66 ust. 3 ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.) w związku z art. 123 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.) z art. 188 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

2) nadać dalszy bieg skardze konstytucyjnej w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej, sporządzonej przez radcę prawnego ustanowionego pełnomocnikiem z urzędu oraz złożonej do Trybunału Konstytucyjnego 22 czerwca 2016 r. (data nadania), [...] Sp. z o.o. z siedzibą w T. (dalej: skarżąca) zarzuciła niezgodność: po pierwsze – art. 123 § 2 i art. 117 § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, ze zm.; dalej: k.p.c.) w związku z art. 66 ust. 3

ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 1064, ze zm.; dalej: ustawa o TK z 2015 r.) z art. 45 ust. 1 oraz art. 79 ust. 1 Konstytucji; po drugie – art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. w związku z art. 123 § 2 k.p.c. z art. 45 ust. 1 oraz art. 188 pkt 5 Konstytucji; po trzecie – art. 398²³ k.p.c. w związku z art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. z art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji.

2. Skarga konstytucyjna została wniesiona w związku z następującym stanem faktycznym:

2.1. Skarżąca złożyła wniosek o „zmianę lub ustanowienie pełnomocnika”, domagając się odrzucenia kandydatury pełnomocnika z urzędu, wskazanej przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w K. w toku postępowania o sygn. [...] z powodu opinii ustanowionego pełnomocnika o braku podstaw do wniesienia skargi konstytucyjnej, oraz zwrócenia się do tej Rady o wyznaczenie nowego kandydata na pełnomocnika, ewentualnie – o zmianę pełnomocnika w celu wniesienia w sprawie skargi konstytucyjnej.

2.2. Postanowieniem z 21 października 2015 r. (sygn. akt [...]) Sąd Rejonowy w T. – IX Wydział Cywilny oddalił wniosek o zmianę pełnomocnika, zaś wniosek o ustanowienie nowego pełnomocnika w celu wniesienia skargi konstytucyjnej został przekazany do rozpoznania w odrębnym postępowaniu.

2.3. Postanowieniem z 3 grudnia 2015 r. (sygn. akt [...]) referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w T. – IX Wydział Cywilny oddalił wniosek o ustanowienie nowego pełnomocnika. Rozstrzygnięcie to zostało podtrzymane przez Sąd Rejonowy w T. – IX Wydział Cywilny w postanowieniu z 10 lutego 2016 r. (sygn. akt [...]).

3. Zdaniem skarżącej norma wywodzona z art. 123 § 2 i art. 117 § 5 k.p.c. w związku z art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. narusza prawo do sądu oraz prawo do wniesienia skargi konstytucyjnej „w zakresie, w jakim przyznaje referendarzowi sądowemu prawo do orzekania w przedmiocie przyznawania prawa do pomocy prawnej z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej oraz w zakresie, w jakim rozstrzygnięcie o przyznaniu pełnomocnika z urzędu referendarz sądowy może uzależnić od istnienia bądź nieistnienia przesłanek do wniesienia skargi konstytucyjnej”.

Normie wywodzonej z art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. w związku z art. 123 § 2 k.p.c. skarżąca zarzuca naruszenie prawa do sądu oraz konstytucyjnej kognicji Trybunału Konstytucyjnego „w zakresie, w jakim przyznaje prawo do badania istnienia przesłanek do wniesienia skargi konstytucyjnej osobom niebędącym sędziami Trybunału Konstytucyjnego”. Natomiast norma wywodzona z art. 398²³ k.p.c. w związku z art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. – w przekonaniu skarżącej – „w zakresie, w jakim przewiduje, że od orzeczeń wydawanych przez referendarzy sądowych, co do przyznawania pomocy prawnej z urzędu do sporządzenia skargi konstytucyjnej nie przysługuje prawo do odwołania się do sądu II instancji” narusza prawo do zaskarżania orzeczeń oraz zasadę dwuinstancyjności postępowania sądowego.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 1 w związku z art. 23 pkt 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074; dalej: przepisy wprowadzające) 3 stycznia 2017 r. weszła w życie ustawa z dnia 30 listopada

2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p.TK) – z wyjątkiem art. 1-6 (które weszły w życie 20 grudnia 2016 r.) oraz art. 16-32 (które weszły w życie 1 stycznia 2018 r.). W myśl art. 9 przepisów wprowadzających, do postępowań przed Trybunałem, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie u.o.t.p.TK, stosuje się przepisy tej ustawy (ust. 1), zaś czynności procesowe dokonane w tych postępowaniach na podstawie dotychczasowych przepisów pozostają w mocy (ust. 2).

W związku z powyższym do postępowania zainicjowanego rozpatrywaną skargą konstytucyjną zastosowanie znajdują przepisy u.o.t.p.TK.

2. Zgodnie z art. 61 ust. 1 u.o.t.p.TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 u.o.t.p.TK.

3. Skarżąca w niniejszej sprawie zakwestionowała następujące przepisy:

– art. 117 § 5 k.p.c. w brzmieniu: „Sąd uwzględni wniosek [o ustanowienie adwokata albo radcy prawnego z urzędu], jeżeli udział adwokata lub radcy prawnego w sprawie uzna za potrzebny”;

– art. 123 § 2 k.p.c. w brzmieniu: „Postanowienie o ustanowieniu albo odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego może wydać także referendarz sądowy”;

– art. 398²³ k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 7 września 2016 r.: „§ 1. Rozpoznając skargę na postanowienie referendarza w przedmiocie kosztów sądowych lub kosztów procesu oraz na postanowienie o odmowie ustanowienia adwokata lub radcy prawnego, sąd wydaje postanowienie, w którym zaskarżone postanowienie referendarza sądowego utrzymuje w mocy albo je zmienia. § 2. W sprawach, o których mowa w § 1, wniesienie skargi na postanowienie referendarza wstrzymuje jego wykonalność. Sąd orzeka jako sąd drugiej instancji, stosując odpowiednio przepisy o zażaleniu”;

– art. 66 ust. 3 ustawy TK z 2015 r. w brzmieniu: „W razie niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej skarżący może złożyć do sądu rejonowego swojego miejsca zamieszkania wnioski o ustanowienie dla niego adwokata lub radcy prawnego z urzędu, na podstawie przepisów o postępowaniu cywilnym” (przepis ten obowiązywał do 15 sierpnia 2016 r.).

4. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna – poza zakresem, w którym skarżąca wnosi o zbadanie zgodności art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. w związku z art. 123 § 2 k.p.c. z art. 188 pkt 5 Konstytucji – spełnia wymogi formalne do nadania jej dalszego biegu.

4.1. Skargę konstytucyjną złożył w imieniu skarżącej radca prawny, który przedstawił postanowienie referendarza sądowego w Sądzie Rejonowym w T. – IX Wydział Cywilny z 28 kwietnia 2016 r. (sygn. akt [...]) w przedmiocie ustanowienia dla skarżącej pełnomocnika z urzędu oraz pismo Dziekana Okręgowej Izby Radców Prawnych w K. z 9 maja 2016 r. (znak: [...]) w sprawie wyznaczenia tego radcy prawnego na pełnomocnika z urzędu w celu wniesienia skargi konstytucyjnej.

4.2. Skarżąca wyczerpała przysługującą jej drogę prawną (w dacie wniesienia skargi – art. 64 w związku z art. 65 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o TK z 2015 r.; obecnie – art. 77 ust. 1 w związku z art. 53 ust. 2 pkt 1 i 2 u.o.t.p.TK), ponieważ postanowienie Sądu Rejonowego w T. – IX Wydział Cywilny w z dnia 10 lutego 2016 r. (sygn. akt [...]) jest prawomocne i nie

przysługują od niego żadne zwykłe środki zaskarżenia.

4.3. Trybunał stwierdza, że skarżąca dochowała przepisanego terminu do wniesienia skargi konstytucyjnej (w dacie wniesienia skargi – art. 64 w związku z art. 66 ust. 4 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r.; obecnie – art. 77 ust. 1 w związku z art. 44 ust. 3 pkt 1 u.o.t.p.TK).

4.4. Trybunał stwierdza, że skarżąca prawidłowo określiła przedmiot kontroli (w dacie wniesienia skargi – art. 65 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK z 2015 r.; obecnie – art. 53 ust. 1 pkt 1 u.o.t.p.TK), wskazała (z wyjątkiem art. 188 pkt 5 Konstytucji – zob. pkt 4.5 niniejszego uzasadnienia), jakie konstytucyjne prawa i w jaki sposób zostały – jej zdaniem – naruszone (w dacie wniesienia skargi – art. 65 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK z 2015 r.; obecnie – art. 53 ust. 1 pkt 2 u.o.t.p.TK), a także uzasadniła sformułowane w skardze zarzuty (w dacie wniesienia skargi – art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy o TK z 2015 r.; obecnie – art. 53 ust. 1 pkt 3 u.o.t.p.TK).

4.5. Odnośnie do art. 188 pkt 5 Konstytucji, powołanego jako jeden z wzorców kontroli dla art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. w związku z art. 123 § 2 k.p.c., Trybunał zauważa, że przepis ten (określający kognicję polskiego sądu konstytucyjnego) nie mieści się w zakresie art. 79 ust. 1 ustawy zasadniczej, a przez to nie może być wzorcem kontroli w postępowaniu inicjowanym skargą konstytucyjną. Jest to bowiem regulacja o *stricte* ustrojowym charakterze, która nie kreuje (nawet pośrednio) żadnych praw lub wolności jednostki. Bezzasadne jest ponadto twierdzenie skarżącej, że orzeczenie w przedmiocie przyznania lub odmowy ustanowienia pełnomocnika z urzędu w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym jest orzekaniem o skardze konstytucyjnej, którą chciałaby wnieść skarżąca.

4.6. W związku z powyższym, Trybunał postanowił: odmówić nadania dalszego biegu skardze w zakresie badania zgodności art. 66 ust. 3 ustawy o TK z 2015 r. w związku z art. 123 § 2 k.p.c. z art. 188 pkt 5 Konstytucji (art. 61 ust. 4 pkt 1 u.o.t.p.TK) oraz nadać dalszy bieg skardze w pozostałym zakresie (art. 64 ust. 2 u.o.t.p.TK).